

Illegalistul disident Gheorghe Apostol

În 1989, pentru cei din afara României, lucrurile erau clare - schimbările din țările lagărului socialist veneau din interiorul partidelor.

Disidența avea pentru politicieni sensul de opoziție la politica oficială, cu propunerea unor alternații și modificări în programul societal. Apariția unor nuclee de intelectuali reformatori era pas în algoritmul schimbării din modelul creditat. Programul lor era difuzat fie prin mijloace oficiale (cazul Uniunii Sovietice, ulterior al Bulgariei), fie clandestine (cazurile Ungariei, Poloniei sau Cehoslovaciei). Astfel sensibilizate, mulțimile de muncitori, țărani și intelectuali ar fi devenit o „societate civilă” contra partidului-stat.

În România însă, modelul părea inaplicabil. Ceaușescu rotea cadrele - de la centru la județele de partid și invers - cât n-ăpucă să se demitească, iar el își asigurase puterea prin „vot unanim” de partid. Scriitorii și artiștii căteau împotriva reducerii planurilor editoriale și fondurilor de achiziții ale creației plastice. Iar urmașii de nomenclaturisti patronau satisfacți grupuri de discuții ori de chefuri și „bisniță”.

Așa se face că „agitativ” lui Gheorghe Apostol a focalizat interesul observatorilor avizați. Anumite detalii din biografia lui alimentau generoase iluzii. Speranța ar fi fost cristalizarea unui nucleu al stângii reformiste dintr-o a doua generație de comuniști. Ori dintre fiii de foști ilegalisti, nemulțumiri de cursul practicilor marxism-leninismului inițiate de părinții lor.

Tovarăș de închisoare al lui Gheorghiu-Dej, Apostol fusese desemnat de primul lider comunist ca succesor al său. Apostol se născuse la Ga-

Până la interviul acordat în 1988 lui Aristide Buhoiu, în România nu s-a știut că Apostol (cu ochelari), nu Ceaușescu, fusese desemnat succesorul lui Gheorghiu-Dej. FOTO: Arhiva personală Gheorghe Apostol

lați (1913) și intrase în partid în același an cu Gheorghiu-Dej (1930). Muncitorul ilegalist a fost arestat și condamnat politic la trei ani și jumătate închisoare (1937). N-a ieșit

însă în libertate până la capătul războiului. Președinte al Confederației Generale a Muncii din 1945, prin el s-au extins ideologia și relațiile comuniste asupra sindicatelor. Exer-

sase un an, după moartea lui Stalin, chiar funcția de prim-secretar al CC al PCR sub auspiciile „conducerii colective” de partid.

O conjunctură bine potrivită de Nicolae Ceaușescu a spulberat planurile defunctului Dej. Apostol s-a resemnat și nu și-a arătat rânduina prin nimic. „Nu am fost abtihat după putere”, mi-a declarat, în 1993, despre evenimentul din 1965. Dacă o dorim cu orice preț, o puteam obține, riscând însă spargerea unității partidului și a conducerii sale.”

Propus public pentru înscăunarea în funcție la Congresul al IX-lea de însuși Apostol, Ceaușescu și-a eliminat contracandidatul din conducerea partidului la congresul următor. Fuseseră deja fricțiuni pe tema divorțului și recăsătoririi lui Apostol (căci Ceaușescu intronase deja „principiile eticii socialiste” în partid). Un atentat sub masca unui accident de mașină în 1967 și un al doilea în 1972 (de Apostol declarat) l-au făcut să-și ceară plecarea departe de țară într-un post de ambasador.

Din America Latină vede mai bine decât de-acasă involuția politiciii lui Ceaușescu. În concediul din 1986 a discutat cu generalul Ion Ioniță - alt fost apropiat îndepărtat de Ceaușescu - pregătirea unui complot. Solicitându-i precizări, despre Ioniță mi-a spus: „Avea un grup de generali de armată, buni prieteni de-ai lui și de la Securitate (...), precum și 100 de activiști de partid, în frunte cu Iliescu”. Planuise să acționeze în timpul unei plenera CC al PCR.

Apostol s-a întors la post, așteptându-l la aeroport. A fost o acțiune reușită.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL ZILEI

Duminică, singura zi liberă. Excepție - săptămânile cu „săptămâna SRL”, „săptămâna redusă de lucru”. În căutarea ineditului și-a zăpăzite tope de vremea caldă, adolescenții și tinerii se puteau relaxa într-o excursie de-o zi la munte. Orășeni de primă generație, familii întregi sau doar parte din membri „migrău” spre rudele de la țară. Pentru cine rămânea în urbe și nu voia să stea chiar toată ziua în casă, cinematografele veneau cu oferte de petrecere a timpului liber. În luna februarie, cinefilii aveau parte de premiere românești și filme din țările socia-

liste surori. Timp de relaxare și distracție sau de odihnă... activă. Literații amatori își prezentau opera, „la cenaclu”, iar posesorii de jurnale întregi profitau de ziua liberă pentru a-și completa însemnările neglijate în timpul săptămânii.

Metrou „turistic”

Printre „atracțiile turistice” ale Bucureștiului, la loc de cinste figura metroul. Domnul Nelu, doamna Jernica, Adi, Mirela, Dan și-un puștiulică, descinși în părele la Constanța să-l viziteze pe Gabi, soldat în termen la

București, au profitat de prilej să se convingă ce mai e nou prin Capitală. Adi, Mirela și junele otaș au preferat un film. Domnul Nelu și doamna Jernica, în schimb, s-au lăsat pradă plăcerii de-a călători cu noul mijloc de transport. Așa de probă, nu cu vreo treabă anume, doar să vadă cum e...

„O palmă pe-o unealtă”

Despre otașii României socialiste urmau lunile „în producție”.

(Continuare în pag. a III-a)

EFFECTELE DECRETULUI ANTI-ABORT

Te așezai de cu noapte înainte la coadă pentru o sticlă cu lapte, la farmacie nu găseai un piramidon, îți adunai toți copiii într-o cameră și păzeai zi și noapte reșoul cu ajutorul căruia făceați căldură, căci de la calorifere nu aveai speranță. Încălzeai apă pe aragaz ca să-i speli, dădeai spăgă ca să iei un material mai bun pentru scutece, te rugai să moștenești de la o vecină o sticlă „de un sfert” la care să pui țetina. Și totuși trebuia să faci copii. Obligativ. Și să tot faci. La începutul lui 1989, erai scutită de această „obligație” doar dacă decădeai cinci copii acasă sau dacă trecuseși de vârsta de 45 de ani. Obsesia „anti-avort” era însă veche. A debutat în 1948, prin modificarea articolului 482 din Codul Penal. Nici legislația și nici aplicarea ei nu aveau să fie atât de dure comparativ, cel puțin, cu ce urma să vină în anii '80.

Un decret din septembrie 1957 avea însă să redea undă verde pentru întreruperile de sarcină. Condiția era doar ca avortul să fie făcut la cererea femeii și să fie realizat de personal calificat, într-o instituție medico-sanitară.

Avortul redevenea o infracțiune în urma decretului 770 din octombrie 1966.

Intreruperea de sarcină se pedepsea cu închisoare de la 1 la 3 ani și interzicerea unor drepturi de la 1 la 3 ani. Cei care ajutau la producerea unui avort sau dețineau aparatură

în acest scop, primeau și ei pedepse pornind de la amenzi până la intermunițare.

Excepție făceau femeile a căror viață era pusă în pericol de sarcină, cele care fuseseră victime ale unui viol sau ale incestului, cele cu probleme psihice grave, cele care aveau peste 45 de ani. O întrerupere de sarcină era acceptată și atunci când unul dintre partenerii suferea de malformații congenitale grave sau era purtătorul unei boli cu transmitere ereditară. Avortul terapeutic era acceptat până în luna a treia și, în condiții excepționale, până în luna a șasea.

Nemulțumit de rezultatele deciziei din 1966, care nu dusese la creșterea natalității pe care o așteptase, Ceaușescu aduce în 1974 o serie de modificări privind modalitățile în care se făcea aplicarea Decretului 770/1966.

Comisiile de medici în care se decidea avortul terapeutic au devenit strict controlate. După un avort ilegal, femeia era primită doar în anumite instituții medico-sanitare. Dacă ajungea la una din afara celor acceptate, cadrele sanitare de acolo erau obligate să raporteze imediat. Medicii aveau voie să intervină doar dacă femeia care și provocase un avort ilegal era în stare gravă (septicemie, de exemplu). În restul cazurilor, trebuia să aștepte să primească accept de la procuror și de la Miliție pentru a interveni.

Instrumentarul care putea servi unor întreruperi de sarcină era, de asemenea, atent controlat în unitățile sanitare. Vârsta de la care se putea face un avort a scăzut însă la 40 de ani.

Dar răncele nu văzuseră încă nimic. Marele coșmar avea să înceapă în decembrie 1985, cu un al treilea și cel mai dur decret în privința avortului. Dacă până atunci aveau voie să recurgă la o întrerupere de sarcină femeile care impliniseră 40 de ani, ștacheta a fost ridicată la 45 de ani. Dacă decretele anterioare permiteau renunțarea la produsul concepției în cazul în care mama avea deja patru copii în îngrijire, prin decretul din 1985 doar cele care aveau acasă cinci copii aveau acces la o întrerupere de sarcină. Controlul devenise și mai aspru în spitale, iar „pără” era incurajată, astfel, că multe cadre medicale și-au bătut, indirect, colegii la pușcărie, multe femei și-au „turnat” prietenesele, rudele și cunoștințele, ca să scape ele de pedeapsă.

„Ferit”, spălăturile cu oțet, băile fierbinți

Despre mijloacele de contracepție se putea vorbi doar. Nu exista însă în lege o referire la ele, deci eventualelor achiziționări sau folosiri nu era un fapt ce se pedepsea.

(Continuare în pag. a II-a)

Ironia ca armă subtilă în fața cenzurii

„(...) Omul vine la teatru, îmbrățișează teatrul acesta viu, îi este drag. Vine la el ca la cuvântul de comuniune, de unire. Vine cu dorința ca acesta să încredințeze că el, omul, trăiește ca un tu: un tu ce se leagă, se raportează, care se deschide relației, reciprocității”, spunea eseistul și filosoful Ion Aurel Brumar.

Spectatorii nemțeni ajunși pentru prima oară în fața cu un text al lui Teodor Mazilu au devenit un tot solidarizat împotriva prostiei, ipocriei, falsității și imposturii. „Acesti nebuni fătarnici”, piesă a lui Mazilu scrisă în anul 1971, a avut premiera pe scena Teatrului Tineretului din Piatra-Neamț într-o zi friguroasă de la sfârșitul lui ianuarie '89. „Montarea acestui spectacol, ca nouă în anul 1989, a reprezentat o nouă lovitură dată regimului totalitar, care pînă prezentanții de seamă (aleși pe baza inculturii), puși să hotărască soarta spectacolului, nu aveau capacitatea de a-l înțelege pe Mazilu”, spune actualul director al Teatrului Tineretului din Piatra-Neamț, care, interpretându-l pe Adam, a urcat pe scenă alături de alți actori talentați în premiera spectacolului „Acesti nebuni fătarnici”.

Cheia la autor, secretul la regizor

Despre propria piesă, Teodor Mazilu spunea într-un interviu: „În «Acesti nebuni fătarnici» există o întregă categorie de oameni care se

Maria Teslaru și Oana Albu în „Acesti nebuni fătarnici” FOTO: Arhiva Teatrului Tineretului Piatra Neamț

laudă cu viața lor sufletească bogată. E foarte interesant că, și în ceea ce privește viața psihică, pot apărea fenomene de imburghezie. Omul care se vrea respectabil și ajuns nu înmagazinează numai valori materiale (mașini, case, bani), ci și probleme spirituale. De fapt, până la urmă, este o formă atroce de lăcomie care atinge într-adevăr zone abisale. Din parvenitism se pot face chiar și gesturi nobile, chiar și acte de curaj. (...) Chiar căutarea adevărului poate să facă parte, la un moment dat, din acest plan de așezare și imburghezie. Prinse între dorințe atât de contradictorii, sigur că personajele mele devin ridicole...”. Secretul pentru ca această piesă să

treacă de cenzură fără probleme îl deținea, evident, regizorul Nicolae Scarlat. Cheia i-o oferise chiar autorul piesei. În fața montării lui Scarlat, care a găsit modalitatea prin care numai cei care trebuiau să citească printre rânduri o făceau, cenzura a devenit impotentă în acțiunea de contestare a mesajului spectacolului. Ironia, așa cum spune și regizorul Nicolae Scarlat, e o armă subtilă. „Personajele lui Mazilu sunt ticăloși conștienți de propria lor ticăloșie, indivizi care se autoanalizează și se luptă cu propria lor natură în dorința declarată de a se schimba. Au consistența unor caricaturi și totuși par neliniștitor de reale.”

(Continuare în pag. a III-a)

CALENDAR

12 februarie (duminică)
Soarele a răsărit la 7:20, a apus la 17:40
Luna a răsărit la 10:04
Sărbătoare creștină:
Sfântul Meletie, Arhiepiscopul Antiohiei celei Mari; Sfântul Antonie, Patriarhul Constantinopolului; Sfântul Mucenic Hristea

S-a întâmplat la

12 februarie 1989

- Sub genericul competiției naționale „Daciada”, Consiliul pentru Educație Fizică și Sport al Sectorului 1 și Comisia Municipală de specialitate a Municipiului București au organizat în Sala INMR, din Grivița, un mare simțan de saș;
- În concursul internațional de atletism pe teren acoperit desfășurat

la East Rutherford din SUA, românca Paula Ivan a câștigat proba de 1 milă cu timpul de 4 minute, 18 secunde, 88 sutimi. Cursa feminină de 800 de metri s-a încheiat tot cu o victorie românească, Doina Melinte, în timpul de 2 minute, 00 secunde și 76 de sutimi;

- La Sala Rapid din Capitală s-au încheiat întrecerile competiției de box „Cupa 16 februarie”, la care au participat peste 250 de pugiliști din întreaga țară;
- În Uniunea Sovietică a fost efectuată, în poligonul din regiunea Semipalatinsk, o explozie nucleară subterană cu o putere de 20-150 kilotone - a transmis agenția TASS;
- În capitala Spaniei au început lucrările primei adunări generale a „stângii unite”, coaliție ce reunește Partidul Comunist din Spania, Partidul Acțiunii Socialiste și Stanga Republicană, precum și o serie de personalități independente.

Ramona VINTILĂ

JURNALUL OMULUI SIMPLU

MICUL TRAFIC DIN PORTUL CONSTANȚA

Februarie 89. Trocul funcționa mai bine ca oricând, pentru că în magazine nu se mai găsea nimic. Toate produsele deveniseră de contrabandă. De la carne până la țigări, săpun și vată. În Constanța, cea mai mare parte a mărfurilor care se ruiau pe la colturile străzii provenea din port. Dorul. Iar pe vremea aia pe o navă de salvare și ne-a dezvăluit punctele-cheie din care se putea procura marfa capitalistă.

„Portul fiind considerat zonă de frontieră, paza la poartă era destul de strictă. Aveam legitimații de intrare în port, iar personalul navigant arăta carnetul de marinar. Dacă erai de la vreo întreprindere din oraș, trebuia să ai o delegație, că dacă te prindea Miliția prin port fără legitimație, carnet sau delegație, chiar dacă lucrai în port, dar n-aveai treabă în zona aia, că nava era în altă parte, te luau la chestionat, la percheziționat...”

Noi nu interveneam numai la incendii, de exemplu, când venea o navă cu mărfuri periculoase, stăteam în asistență, adică stăteam lângă aia, acolo, la descărcare, să nu se întâmple ceva... „Periculoase însemnând portocale, banane...”. Musticăm noi pe lângă el. „Nuuu, era vorba despre îngreșă-

mente. Era bine dacă eram la portocale, dar se terminase deja sezonul lor. Numai în decembrie veneau, inclusiv ciocolata chinezească. Atunci când venea vreun vapor cu de-astea, fiecare și căuta prieteni, rude, colegi prin echipaj. Că aveai două surse - ori prindeai pe cineva din echipaj să-ți dea ceva, ori trebuia să agăți și să plătești un docher care lucra la descărcat. Dar și-așa era o întreagă poveste, că era Miliție, de obicei soldați, supravegheați de câte un subofiter. Soldații bine'nțeleși că erau și ei ușor coruptibili, dar nu puteau să ia banane, că n-aveau unde să le bage. Bani sau țigări acceptau. Mai exact, luai un pachet de țigări și 25 de lei la tine, după care mergeai în dana unde se descărca marfa ce te interesa. Bani erau pentru soldat și țigările pentru docher. Sau invers, depindea cum te înțelegeai cu el. Când cotada macaralei cu banane ajungea de la bordul navei pe chei și era desprinsă din cârlig, marfa trebuia transferată în vagoane. În timpul transferului, docherul își trăgea partea: o sacoașă de banane sau un bax de ciocolată chinezească.

(Continuare în pag. a II-a)

Spaima și comedia erorilor de tipar

În toate regimurile dictatoriale, o greșeală de tipar, intenționată sau nu, îl putea costa pe autor sau pe cel care fusese „cap limpede” serviciul ori retrogradarea. În epoca stalinistă, o asemenea faptă se plătea cu ani de închisoare. De obicei, când apăreau greșeli grave de tipar, edițiile ziarelor respective erau imediat retrase de pe piață. De aceea, descoperirea acestor greșeli în colecțiile de reviste este, de cele mai multe ori, imposibilă.

Am cunoscut un redactor de la ziarul clujean Făclia, care a fost dat afară pentru că, într-un număr la care a fost „cap limpede”, în titlul de pe prima pagină a ziarului, Tovarășul Nicolae Ceaușescu va face o vizită de lucru în județul Hunedoara, a apărut „o vită de lucru”, literele prețioase pierzându-se la despărțirea cuvântului în silabe.

În același ziar (anul XLII, nr. 12.303, 28 iunie 1986), s-a strecurat o altă greșeală: „activitatea obosită” în loc de „activitatea neobosită a tovarășului Nicolae Ceaușescu”. Redactorul care a dat „bunul de tipar”, E.P., a fost dat afară din redacție, iar redactorul-șef al ziarului - sancționat. În aceeași zi, la ora 9:00, s-a convocat o ședință a secretariatului Comitetului Județean Cluj al PCR, pentru a discuta gravitatea acestui caz. Toate exemplarele Făcliei din ziua respectivă au fost retrase de pe piață. Ioachim Moga, prim-secretar al Comitetului Județean Cluj al PCR, a sunat-o pe Elena Ceaușescu, pentru a o preveni asupra acestei greșeli și pentru a o informa în legătură cu măsurile luate. Ancheta desfășurată ulterior a stabilit că toți cei patru tipografi de serviciu, în noaptea de 27-28 iunie 1986, erau etnici maghiari. Să fi fost o mică formă de protest?

(Continuare în pag. a II-a)

Două transformatoare-mamut marca Electroputere Craiova

Ceaușescu, într-una dintre multele „vizite de lucru”, pe vremea când Electroputere era inima industriei craiovene

În 1989, Electroputere Craiova implinea patru decenii de viață. Viața cu acest nume, pentru că nașterea propriu-zisă a uzinei avusesse loc înainte de război, sub patronajul lui Nicolae Malaxa, sub patronajul lui Nicolae Malaxa.

„Electro”, în fapt un conglomerat

de fabrici și platforme industriale coordonate de Centrăla Industriei Electrotehnice, este inima industriei craiovene, cu circa 13.000 de angajați - și cine-ar fi bănuțit că după 20 de ani, la privatizare, uzina va fi rămas cu numai o cincime din personal?

S-a lucrat doi ani și jumătate

Electro avea mai multe fabrici sau divizii, iar inginerul Jonel Bălan, actual director al Diviziei Con-

strucții Metalice, era un simplu șef de secție la Fabrica de Transformatoare atunci când s-a cerut proiectarea și realizarea unui transformator-gigant, de 440 MVA și 24/415KV. „Toată treaba a durat, cred, vreo doi ani, doi ani și jumătate. Am livrat două transformatoare, câte unul pentru fiecare unitate de la Cernavodă. Cu o lungime de 16,63 metri, 9,1 metri înălțime și 8,85 metri lățime, era primul transformator de o asemenea putere produs în Craiova și, implicit, în România. Toată atenția și proiectarea s-au făcut la Atelierul de Proiectare din cadrul Institutului de Cercetări de Transformatoare, Motoare și Aparatură Electrică de lângă Electroputere. Șeful proiectării era inginerul Gheorghe Toma, dar au fost multe nume implicate.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

12 FEBRUARIE

În săptămâna cât am scris doar 15 pagini. Aseară (11) au plecat. Ar trebui să mă bucur că mi-am recăștigat răstimpul de liniște pentru scris, dar mă surprind cu sufletul împovărat de rețete și neliniști cu privire la viitorul lor. E duminică, N. la „olimpiade”, casa dintr-o dată teribil de goală și nici nu mă simt în formă, nu știu ce să bănuiesc cu privire la bănuțiu. Nu-mi pot relua lucrul, așa vrea să tot dorm.

Radu Ciobanu, Tărnuțel, țeară, Jurnalul tău, 1985-1990, Editura Emia, 2004, p. 171

(Continuare în pag. a II-a)

SPAIMA ȘI COMEDIA ERORILOR DE TIPAR

(Urmare din pag. 1)

O altă greșeală de corectură mi-a fost furnizată de memoriile jurnalistului George Coandă, fost redactor al ziarului Dâmbovița, organ al Comitetului Județean Dâmbovița al PCR și al Consiliului Popular Județean. Astfel, titlul unei emisiuni din programul tv, tipărit în Dâmbovița (8 ianuarie 1983, p. 4) a apărut astfel: „Occident '83, într-o orânduire a înecății socialiste”. Greșeala a dus la anchetarea redactorului care a dat „bunul de tipar”, George Coandă.

În ziarul Flacăra roșie, din Arad, într-un titlu a apărut schimb de... masaje, în loc de schimb de mesaje între Ceaușescu și un lider arab. În timpul terorii staliniste, în URSS, pentru o greșeală de tipar puteai fi deportat în Siberia. În romanul Copiii din Arbat, Ribakov arată că un om a fost deportat pentru că, la culegerea unei cuvântări a lui Stalin, în loc de a demasca greșelile, s-a culesc a masca greșelile. Au fost arestați, pentru această... neglijență de neiertat, șase oameni!

În cartea sa, Cenzura comunistă și formarea „omului nou”, Bogdan Fiaceac a reprodus mai multe rapoarte ale cenzurii din perioada comunistă, în care sunt semnalate diverse greșeli de tipar (și nu numai), apărute în presa anilor 1949-1951. Astfel, se arată că în ziarul Uzina și Ogul, care apărea la Caransebeș, în nr. 165 din 5 dec. 1951, în Mesajul adresat lui Stalin de participanții la Conferința Unională a Partizanilor Păcii din URSS, din cuvântul muncii dispăruse consoana n, astfel că apăruese expresia „mucii tovarășului Stalin”. În Știința tineretului, din 21 noiembrie 1950, în loc de „forțe economice socialiste” apăruese „forțele economii socialiste”. În Sportul popular din 20 decembrie 1950, în loc de „CC al PMR”, apăruese „Ca Ca al PMR”. În Știința din 19 octombrie 1950, propoziția „în țară se dezvoltă mișcarea de constituire a activelor cetățenești”

LUNI - Programul 1

15,00 Telex : 15,05 Emisiune în limba maghiară : 17,50 1001 de seri. 18,00 Închiderea programului : 20,00 Telegazeta : 20,20 Orizont tehnico - științific : 20,45 Tezaur folcloric : 21,15 Roman folclor. DOCHERIL. Episodul 7 : 21,45 Studioul muzicii ușoare : 22,00 Telegazeta.

MĂRȚI - Programul 1

apăruse cu următoarea modificare: „în țară se revoltă mișcarea...”. Într-un articol din Frontul pușgarilor, intitulat „Oamenii muncii din Capitală și-au exprimat voința de a contribui...”, verbul și-au exprimat a fost înlocuit cu și-au suprimat.

Greșelile de tipar, intenționate sau nu, îmbrăcându-se în diverse forme. Astfel, într-un ziar din Dobrogea nouă se scria că, pe lângă o anumită școală, funcționează „și un curs de analitizare”. În sfârșit, în ziarul înainte (Brăila) se strecurase următoarea greșeală: „Regimul de demorație populară a deschis drum larg spre cultura cea mai înopătată fililor și fiicelor poporului muncitor”. E interesant că aceste greșeli, așa cum spuneam, au fost sesizate în faza șpalturilor, fiindcă în ziarele consultate de noi, existente în fondurile documentare ale bibliotecilor, ele nu au putut fi descoperite.

Erorile de tipar au fost utilizate, în toate timpurile, ca un mijloc de satirizare a adversarului, a oamenilor politici în general. Astfel, în prefața la volumul T. Arghezi, Versuri (1980), Ion Caraion evoca două situații, două „întâmplări tipografice” de prin anii '40. Astfel, în ziarul Timpul, se afla, pe prima pagină, „un clișeu pe două coloane, înfățișându-i pe cei doi dictatorii ai momentului și purtând sub

el următoarea legendă: «Generalul Antonescu, conducătorul Statului, și dl Horia Sima, comandantul Mișcării Legionare, au pășit pe peronul gării Timișoara». Numai că, la cuvântul al treisprezecelea, în loc de p (de «pășit») se culesese b... și așa a rămas». În același ziar, „sub un clișeu pe trei coloane arătându-le, printre paturile mutilaților, generoase și elegante, pe Maria Antonescu, Veturia Goga, Sanda Mănuilă și altele, stă lamuritor scris, cu litere de tipar, că «femeile române dau pildă ostașilor noștri». Oroare însă, de astă dată într-un înlocuitor cu un «c» cu sedilă, așa cum ni s-a întâmplat nouă mai demult colegii mei - așa ar fi ieșit, alergându-se apoi să se confunde de pe la chioșcuri foile nevădute. Ce să mai confuzi? Se-nfulecaseră ca pâinea caldă».

Pentru a ne da seama de atmosfera din redacțiile presei comuniste și de spaima pe care o produceau greșelile de tipar, este elocvent un pasaj din memoriile lui Boris Buzilă (în prezența stăpânilor. Treizeci de ani de jurnal secret la România liberă, Compania, București, 1999): „De altminteri, zarva stărnită și... ține de tensiunea și spaima care s-au instaurat de câțiva timp în jurul greșelilor de tipar. Linotipisti, paginatorii, corectorii sunt înnebuniți. A

de cîntec românesc: 21.00 Occident '83. Drepturile omului, într-o orânduire a înecății socialiste : 21.05 Teatru TV în serial. PLICUL de Liviu Rebreanu. Premieră TV. Ultima parte : 22.00 Telegazeta.

JOI - Programul 1

11,00 Telex : 11,05 Ecran de vacanță. Aventurile lui Babușcă. Partea I. : 11,50 Argeșul. Plai de dor : 12,15 Pași de viață lungă :

fost alcătuit un repertoriu de greșeli susceptibile să se strecoare în transcrierea numelui Tovarășului și de măsuri preventive pentru a i se asigura o vecinătate grafică scutită de orice interpretare tendențioasă sau defăimătoare. Această în afară de cazurile când ar putea interveni alte accidente regretabile. Prescripțiile obligatorii sunt respectate, zeci de perechi de ochi veghind la corectura lor aplicare, dar se mai pot întâmpla și necazuri. De pildă, fiindcă litera «c» cunoaște o maximă frecvență în titluri, linotipistul să o înlocuiască cu un «o» cu sedilă, așa cum ni s-a întâmplat nouă mai demult colegii mei - așa ar fi ieșit, alergându-se apoi să se confunde de pe la chioșcuri foile nevădute. Ce să mai confuzi? Se-nfulecaseră ca pâinea caldă».

Ilie RAD

ARTICOLUL ZILEI

Performanțele alpinismului subteran

Speologia - spun cei cărora le place să româneze datele științei, se ocupă de studiul și explorarea celui de al optulea continent al globului terestru. Această parte nevăzută a planetei Pământ se află chiar sub picioarele noastre, în subteran, acolo unde natura, în truda ei multimilenară, a deschis, perforând calcarele, impresionantele catedrale din piatră și miile, sutele de mii de galerii ale acestui nesfârșit și încă atât de puțin cunoscut labirint al adâncurilor. Sunt petele de întuneric de pe harta lumii noastre, cum obișnuiesc să mai spună, folosind din nou metafora, specialiștii domeniului.

Biospeologia științifică s-a născut, cum bine se știe, în România prin autoritatea și diligentele marelui savant Emil Racoviță, țara noastră oferind deopotrivă un excelent teren de studiu și prospectivă. O dovadă este numărul impresionant al peșterilor descoperite, 2.000 până în 1976 și mai mult de 11.000 spre sfârșitul anului trecut. Numai în 1988 au fost identificate peste 300 de peșteri noi. Pe lângă acestea, Peștera Vântului din județul Bihor a ajuns la o lungime de 38 de kilometri (record național absolut), iar avenul din Poenița, în același județ, are o adâncime de peste 270 de metri.

Ei bine, despre munca speologilor, despre această meserie a bărbaților între bărbați, plină de frumusețe, dar și de riscuri și momente dramatice, s-a scris de nenumărate ori. Dar, de fiecare dată, reporterul a fost tentat să aducă în atenția cititorilor săi fie descoperirea unor noi peșteri, fie să prezinte temeritatea și aventura acestor cercetători ai subteranului. Tocmai de aceea, interlocutorii noștri, Dan Dancău, directorul Institutului de speologie „Emil Racoviță” și cercetătorul Cristian Goran ne-au rugat să fim cuvenite precizări, să arătăm cu alte cuvinte că speologia cuprinde azi o arie mult mai largă de preocupări și că ea este în primul rând racordată unor comenzi și cerințe ale economiei naționale.

Am aflat astfel, nu fără uimire, că majoritatea peșterilor identificate reprezintă opera speologilor amatori, în număr de peste o mie, conduși și instruiți de specialiștii institutului și grupați în 52 de cluburi de speologie, afiliate Federației române de turism alpin. Acești bărbați ai curajului, de vârste și profesii diferite (muncitori, studenți, tehnicieni, profesori, militari), practică speologia din simplă pasiune, din dragoste pentru natură și poate și deoarece - au fost de părere gazdele noastre - muntele nu mai oferă demult zone necunoscute, în timp ce explorarea subterană este încărcată de farmecul ineditului și gustul tare al aventurii. Descoperitorul unei peșteri încearcă marea satisfacție de a pași pe un teren virgin, cum puține au mai rămas pe solul planetei. Mai notăm că anual se desfășoară o reuniune națională a speologilor sportivi în care sunt prezentate comunicări și sunt distribuite premii și trofee, eveniment despre care, trebuie să o recunoaștem, s-a vorbit puțin atât în presă, cât și la radio și televiziune. Din rândul acestor temerari exploratori face parte, de pildă, și echipa de speologi scafandri care în 1981 a descoperit în Munții Apuseni Peștera cu Morminte. Aici, după o extrem de dificilă traversare a unui sifon (galerie inundată), cercetătorii au avut marea surpriză de a pași într-o necropolă neolitică, de unde au fost apoi scoase la suprafață numeroase relicve arheologice, urne, vase ceramice de cult, podoabe.

În ceea ce privește activitatea speologilor amatori, aceasta cuprinde, cum arătam mai sus, o tematică foarte largă. Iată câteva din preocupările curente ale institutului: cunoașterea mineralelor specifice domeniului subteran; studiul rețelelor de apă și descoperirea rezervelor de apă din zone carstice; studiul biospeologiei al subteranului (au fost descoperite noi medii de viață - biotopul hipocret, biotopul litoclastic, biotopul hipogetric - ca și numeroase genuri și specii cavernicole), optimizarea reimpduririi zonelor calcaroase prin studii de biologia solului, de a-și îmbogăți zestrea

intelectuală cu exemple concrete din paleontologie, geologie, istorie naturală. Câte persoane averse de cunoaștere și științifice n-ar fi interesate, bunăoară, să vadă la fața locului fauna cavernicolă descoperită în Peștera de la Movile pe litoralul Mării Negre. Aici - cum am mai avut prilejul să o spunem - au fost găsite mai multe specii de troglodite, unice în lume, specii adaptate la viața din subteran. Aceste veritabile fosile vii au fost nevoite să migreze în subteran în perioada terțiară, domeniul subteran asigurându-le condiții de viață asemănătoare celor existente înainte de sosirea ghetarilor.

În multe județe, ni s-a spus în continuare, s-a înțeles importanța turistică și educativă a peșterilor, solicitându-se în acest scop serviciile Institutului de speologie, singurul în măsură să întocmească proiectele de amenajare. Dar din motive greu de înțeles, după entuziasmul începutului, solicitanții, mulți dintre ei, au abandonat proiectul. Nu la fel au procedat de pildă gospodarii județului Alba, activi și interesați în efectuarea anuală a unor lucrări de întreținere și modernizare a Peșterii de la Scărișoara. Un exemplu în legătură cu rentabilitatea unei asemenea investiții. Costul lucrării a totalizat 7 milioane de lei, estimându-se că banii vor fi recuperați în șapte ani, dar amortizarea cheltuielilor s-a făcut în numai doi ani.

Evident, a ținut să precizeze speologul Cristian Goran, în această privință, institutul are în vedere peșterile reprezentative, deci importante prin valoarea lor științifică și peisagistică. E vorba de peșteri cu cavernament gigantic, cu râuri subterane și cascade spectaculoase, cu speleoerme și mineralizații rare. În puține asemenea goluri carstice au fost găsite urme de locuire, tezaure și picturi murale (peșterile Cuculac, Ciur-Izbuc, Topolnița, Adam, Gaura Chindiei, Ghețarul de la Vărtop). Mai notăm apoi că în peste 250 de peșteri au fost descoperite specii de animale rare, iar în peste 300, asociații faunistice importante. Dar din păcate - a ținut să ne mai declare speologul Cristian Goran - unorii peșteri insuficient cercetate și deloc amenajate sunt trecute în rețeaua turistică fără să se solicite serviciile Institutului de speologie. Prin asemenea măsuri arbitrate, locale, vizitatorii sunt expuși unor grave pericole, iar patrimoniul faunistic riscă să fie deteriorat iremediabil. O greșită înțelegere a situației de fapt o demonstrează și unii autori de ghiduri turistice care adresează invitații pentru vizitarea unor peșteri-laborator, închise publicului larg. Iată câteva exemple: la Porțile de Fier, o reclamă turistică rutieră ne invită să vizităm Peștera Cloșani, unde funcționează un laborator speologic subteran și care este interzisă vizitatorilor. În județul Gorj, harta turistică din fața Oficiului Județean de Turism propune drumețelor să viziteze Peștera Cioaca cu Brebenei, și ea închisă marelui public. Sunt recomandate, de asemenea, turismul peșteri deosebit de dificil și periculos (cu vitluri, prăbușiri de blocuri). O mai strânsă colaborare între Institutul de speologie, Oficiul Național de Turism și Comisiile populare județene și orășenești ar pune capăt acestor păgubitoare oferte turistice, ce periclitează viața vizitatorilor și duc la distrugerea patrimoniului speologic al României.

În sfârșit, e locul să amintim în relatarea noastră că speologii, cunoscători și recunoscuți pe plan mondial pentru activitatea lor de excepție, au fost chemați să execute lucrări la diferite zone ale globului (Bulgaria, Iugoslavia, Insulele Baleare, Venezuela). Rezultatele expedițiilor efectuate în Cuba au fost publicate în patru volume (Editura Academiei), iar de curând a apărut primul volum consacrat cercetărilor desfășurate în Venezuela. Sunt câteva din măturile ce onorează munca acestor „cascadori ai științei”, însușiții mereu de pasiunea și dăruirea omului însetat de cunoaștere și adevăr.

Liviu TIMBUS
Flacăra, nr. 5/1989

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Micul trafic din Portul Constanța

(Urmare din pag. 1)

Când era „liniște” pe chei, soldatul își făcea semn să se apropie de vagon și atunci preluai marfa de la docherul tocmit. Bine, că și piesele pentru navă tot la negru le procurai până să se albească cu acte. Adică - de se strica un agregat, îl treceai în jurnalul de bord. Și șeful mecanic sau comandantul făcea comandă la întreprindere, iar de acolo hârția pleca la Uzina de reparații nave. Dar așa aveau foarte multe lucrări și priorități și nu mai ajungeau să mai rezolve problemele astea. Or, erau unele care țineau de confortul nostru - de defecta caldarina, adică nu mai mergea căldura. Teoretic, nu era o prioritate, că nava putea să merge și cu echipajul stând în frig. Și atunci se ducea unul din noi la uzină, vorbea cu maistrul, îi dădea două pachete de țigări, și așa trimeai un tractor ca să la agregatul. Îi mai dădeai și ăluia două căldări de motorină, da-ți reparai mașinăria. Se făceau și actele între timp, dar tot șpaga funcționa. Boierii erau cei care erau ambarcați pe remorcherile de la secția Pilotaj. Se știa în tot portul că la ăștia pica zilnic. Un carton de țigări, o sticlă de whisky aveau de unde da. Așa că aceia de la reparații îi țineau deliberat în așteptare, să se simtă și ei cu ceva...

Erau două surse de țigări și port: una la vamă și cealaltă la pilotaj, la remorcher. De ce: navele așteptau în rada portului la ancoră, ca să se elibereze o dată în port pentru descărcare. Stăteau cât stăteau și, când se elibera o dană, îi se comunica prin stație. Dar ca să poată intra în port trebuia să vină la bordul navei un pilot din port, de la Pilotaj, care cunoștea foarte bine zona și el făcea practic manevrele plus unul, două sau trei remorcheri, în funcție de dimensiune și dotări. Indiferent de navă - că era românească sau străină - asta era obligația. Comandanții comunicau la dispecerat de câte aveau nevoie. Ei, și bine'nteles că, după ce nava era trasă la cheu, comandantul oferea ceva pilotului, iar pe o saulă (parâmă) lăsa

și la remorcher câte o atenție pentru fiecare echipaj. Aia, venind din Occident și știind că sunt la mare cântare țigări le alic, le dădeau de obicei câte-un carton de țigări piloților, și cam câte două cartoane de echipaj, când coborau pe saulă la remorcher. Iar așa acolo le împărțeau la mica înțelegere. Se mai ofereau și altele - cafea sau whisky, fiecare ce avea de cotizat. Dar, de obicei, țigări. Cotizau și românii, mai ales când stăteau o lună-n radă, după un voiaj de șapte luni, și li se lungneau ochii către mal... Aici era și după ce pile și relații avea comandantul ca să poată intra în port mai repede. Și, bine'nteles că și ăia de la dispecerat mai trăgeau puțin de timp, ca să primească și ei ceva...

Era cam interzis să ieși cu țigări din port. Bine, la două pachete se mai închideau ochii, dar de la două pachete în sus te băgau la Militie, plăteti amendă, îți confiscau țigările... Așa că cei de la pilotaj, ca să nu se complice cu ieșitul pe la punctul de control, le vindeau în port. La prima mână, de la piloți, de la barcații sau de la remorcher, dacă aveau și un prieten pe-acolo, le luai cu 45 de lei pachetul. După aia, dacă venea vreunul la tine - care n-avea nici un prieten la pilotaj - puteai să-l dai și cu 50-60 de lei. Și aveai un profit de 15 lei din start, că nu mișcai pachetul decât trei zile. Dacă luai două pachete pe zi, fără să te doară capul într-o lună îți mai scoteai un salariu. Că în oraș deja se vindea cu 80-100 de lei pachetul. Bine, că se făcea contrabandă și la nivel de burxi de țigări, de saci de cafea, e și asta adevărat... dar deja vorbim de adevărate filiere.

Când stăteam în asistență la străini, cu echipaje de filipinezi, chinezi sau indieni - bine'nteles că începea micul schimb «da o sticlă de votcă» - «ia trei pachete de țigări...», că erau unii care nici n-apreau să meargă-n oraș. Și, chiar dacă ieșeau, la 10:00 seara se închideau cărciumile, în alimenta- re nu găseai decât șampanie și creveti vietnamezi, și nu prea erau ei încântați de ce oferea Constanța

față de alte porturi. Și atunci făceam „export”, așa cum se spunea în jargon marinăresc.

Mai era un loc în care mulți dădeau spăgi grași să ajungă, pentru că acolo avea perspectiva unui câștig fabulos. Pe timpul celebrului conflict între Turcia și Bulgaria, când Bulgaria lui Teodor Iivkov a deznationalizat cetățenii de origine turcă de la o schimbare numele din Ali în Alinov... granița dintre cele două țări a fost închisă. Turcii li se închise de o poartă rutieră spre Europa și, pentru că era cerere, s-a înființat o linie de Ro-Ro (așa se numesc navele specializate în transportul autotururilor). Celebrele nave Baziaș asigurau această linie, Constanța - Istanbul și retur. Un loc în echipajele de pe cele cinci Baziaș-uri pe mare era o chestie foarte bănoasă. Voiajele erau scurte, 2-3 zile de la Constanța la Istanbul. Pe navele astea erau și câțiva dintre colegii mei, care dăduseră spăgi să ajungă acolo. Apoi, navele noastre erau trase la circa 200-300 de metri de dana unde trăgeau Ro-Ro-urile cu tiruri. Se strângeau bani, se schimbau în dolari, îi dădeau marinarului de pe Ro-Ro și așa, când se întorcea, le aducea blugi”, „Celebrii Tipi Pyramid”... „Da. Și celebra gumă de mestecat Flip-Top sau Bi-Bip cu mașini parcă, și săpunul Duru. Pe rețeaua asta se aprovizionau Constanța. Și aici erau filiere întregi care acționau. Că n-aveai cum să ieși cu 20 de blugi pe tine. Se scoteau cu mașini, cu locomotive... Era 3-4 dolari perechea la Istanbul, în bazar. Aduși în Constanța, perechea valora 1200 de lei. Tot în dana Ro-Ro, care era în apropiere de dana zero a portului se făcea și vama tirurilor. Vameșii erau o altă sursă de țigări sau de blugi. Când nu aveau chef, puteau să țină tirurile acolo și trei zile. Și atunci turcii, ca să scape repede de control, plusau cu țigări sau săpun. Dar era riscant, că dacă erai prins cu cantități mari riscai pușcăria. La cantități mai mici îți se confiscă marfa, plăteti amendă, și se trimitea și la organizația de partid a întreprinderii o adresă - luați măsuri și comunicați!”

(A consemnat Paula TUDOR)

Efectele decretului antiavort

(Urmare din pag. 1)

Prezervative cumpărate „pe sub mână”, un steril procurat cu multă bătaie de cap, trompe uterine legate cu mari intervenții, pastile „de la ruși” aduse de rude sau prieteni binevoitori - acestea erau metode contraceptive la care puține române aveau acces în 1989. Așa că majoritatea femeilor trebuia să se descurce cu metodele populare, ca să evite să ajungă „mame eroine”: metoda calendarului, cea a „feritului”, spălăturile vaginale sau apă combinată cu otet, bicarbonat, săpun sau sare, băi foarte fierbinți. Efortul fizic și căzăturile „întâmplătoare” funcționau și ele ca

„pilula de a doua zi”. „O vreme, cam prin '80-'82, găseam și cumpăram prezervative când mergeam vara, în concediu, la mare”, spune Georgeta Popa. Apoi s-au găsit din ce în ce mai greu și „pe sub mână”.

În București, cei cu pile pe locurile de la Farmacia cu circuit închis de la Elias, unde, dacă aveai intrare, aveai și noroc. Nu numai de prezervative sau de câte un steril, dar și de clasicele calmante sau antibiotice. Se mai puteau procura prezervative de la turiștii străini de pe litoral sau de la studenții din alte țări care învățau la facultățile din România.

După ce că erau greu de găsit, folosirea lor era destul de chinuătoare. Latexul din care erau făcute eragros, erau prost sau vag lubrifiate și se rupeau destul de ușor. Mai circula pe seama lor și un zvon cum că ar fi fost date cu diverse substanțe sau înțepate, astfel încât nu mai aveau nici un efect contraceptiv.

Pentru multe române, sterilizatul era un cuvânt necunoscut. Cele care reușeau însă să procure unul obișnuiau să-l țină montat cu mult peste termenul recomandat. Cele care găseau un doctor destul de curajos și plătiau și o sumă consistentă puteau să-și lege trompele uterine și atunci scăpau de teama de sarcină pentru toată viața. Evident, procedura era interzisă, oficial, în cazul femeilor sănătoase.

Pentru românele din județele care se învecinau cu URSS era un mare succes procurarea „pastilelor de la ruși”, un fel de pilule anticonceptionale. Puține știau însă bine cum acționează acestea, cum trebuie administrate, dacă erau, intr-adevăr, eficiente și ce efecte secundare puteau avea.

Abstinența sau „fereala” în cele 7-8 zile pe care „calendarul” le dădea drept zile cu risc mare de a se produce fecundăția era una din me-

todele tradiționale folosite de române în 1989. Informația privind datele între care se succedau zilele de fertilitate era de multe ori „publică” în casele românilor, pentru că apărea încercutată sau subliniată în calendarul tipărit pe care familia îl deținea.

Metoda „feritului”, care presupunea că bărbatul nu se ejaculează în vagin, era o altă metodă tradițională adoptată în familiile românilor. Îmi amintesc însă că aveam o prietenă care rămânea mereu însărcinată și se chinuia după aceea să avorteze, pentru că soțului ei nu-i convenea această metodă, și multe alte femei pe care le știam se plâneau de același lucru în privința soților lor”, spune Eugenia Dumitrescu.

Clasica aspirină era folosită și ea pe post de contraceptiv local. În zonele rurale se apela tot la metoda „locală” și la „piatră acră” sau alaua, o substanță foarte astrigență, despre care se credea, de asemenea, că împiedică fecundăția.

Spălăturile vaginale cu apa de la duș dată la maxim sau cu soluții pe care românele le combinau în irigațiile erau o formă de contracepție, „de după”.

Oțetul cu apă era una dintre substanțele cu care se spălau femeile după actul sexual. Se mai făceau însă combinații de apă cu sare, apă cu bicarbonat sau apă cu săpun, care aveau menirea să elimine posibilitatea apariției unei sarcini. De multe ori, se prefera ca aceste soluții să fie foarte fierbinți, pentru că se credea că așa „curăță mai bine”.

Diverse ceaiuri, și în special cel de pelin, utilizat fierbinte, pentru spălături, se presupunea că au efect contraceptiv.

„Contracepția de urgență” era una fizică. Pe post de „pilula de a doua zi”, românele făceau mult efort, ridicau greutatea marii, săreau sau „cădeau” brusc în fund. Carmen PLESA

Două transformatoare-mamut, marca Electroputere Craiova

(Urmare din pag. 1)

Inginerul Constantin Treschin, de exemplu, sau Paul Dinu, șef al secției de montaj, unul din cei doi eroi ai muncii socialiste pe care îi aveam în uzină.

Director la Fabrica de Transformatoare era Vasile Ciupitu, la întreprindere era Constantin Udrea, iar la nivelul întregii Centrale a Industriei Electrotehnice era director Ion Licu. Transformatorul a fost testat pe platforma de la Electroputere, într-unul dintre puținele laboratoare de încercare de înaltă tensiune din Europa, un laborator ce rezistă la tensiuni precum cea a fulgerului și care era condus atunci, ca și acum, de dr ing. Andrei Marinescu”, povestește inginerul Bălan.

Construcția megatransformatorelor a adus pentru inginerii de la Electroputere mai multe noutăți. „Producția de energie nucleară presupunea respectarea unor nor-

me europene, iar partenerii canadieni de la Cernavodă ceruseră și ei același lucru: implementarea unui sistem de supraveghere a calității. A trebuit să-l implementăm”, explică Ionel Bălan cum s-a ajuns ca Electroputere să aibă o asemenea sistem de control al calității producției, mult mai strict și mai complex decât tradiționalul CTC. O altă primărie a ținut de transportul megatransformatorelor. Inginerii de la Electroputere au fost nevoiți să realizeze un transformator cu roti, însă misiunea le-a fost ușurată de faptul că producția tradițională a uzinei erau locomotivele. Tot fostul șef de secție Bălan ne spune în ce a constat noutatea: „E primul nostru produs făcut pentru transport feroviar în construcție autoportantă. Ca să explic în termeni simpli: la capete, transformatorul avea niște bride, care se fixau direct pe un sasiu feroviar”.

Mihai GAVRIȚĂ

IRONIA CA ARMĂ SUBTILĂ ÎN FATA CENZURII

(Urmare din pag. 1)

Liviu Timus completează: „Important era să ridici prostia, ipocrizia și impostura la rang de calitate. În acest moment, ochii și creierii înjecți ai vigilenților, puși să depisteze orice zvâcnire a dușmanului de clasă, se relaxau, degajând un aer de supremație bovină”. Astfel, satisfacția întregii echipe care contribuia la realizarea spectacolului, precum și cea a publicului auzat care savura fiecare moment și fiecare replică erau duble, atunci când descifrarea mesajului piesei nu era la îndemâna celor cu „cuțitul în mână”. „Au fost multe spectacole care au avut această șansă, dar un text de Mazilu bine pus în pagina scenei era un deliciu. O situație similară s-a consumat cu „Omul nu-i supus mașinii” a lui Tudor Popescu, în regia lui Ștefan Iordănescu, foarte tânăr pe vremea aceea, care peste tot își puneva amprenta satirică peste impotența luminaților care-și dădeau cu părerea despre actul de creație și mesajul său ideologic. Aceste momente au reprezentat unele dintre cele mai intense stări de refuz ale prostiei omenștii. O formă de luptă împotriva sistemului care îți permitea atingerea stării de grație”, conchide Liviu Timus.

„Tată, ce e aia o curvă?”

Dramaturgia lui Teodor Mazilu nu a fost ceva nou în anul 1989 pentru scena Teatrului Tineretului din Piața-Neamț. Prima piesă a lui Mazilu pe care regizorul Nicolae Scarlat a

Florin Măcelaru și Maria Teslaru în „Acești nebuni fătarnici”

pus-o în scenă a fost „Somnoroasa aventură”, în aprilie 1978, care a avut un imens succes de public și de critică. A urmat apoi, în aprilie 1989, „Mobilă și durere”, tot în regia lui Nicolae Scarlat și în scenografia regretatului Dan Jițianu, de data aceasta pe scena Teatrului Bulandra (un spectacol care s-a jucat ani la rând și a avut mai bine de 200 de reprezentații). Un spectacol care, la viziunea organizată de comisia ideologică, a întâmpinat câteva greutăți de punere în scenă din partea cenzorilor. Eroul principal, Sile, director de cooperativă meșteșugărească, are apucături de „șef” și, în mod evident, nu se pricepe la mobilă, ci la arta parvenirii. În spectacolul de la Bulandra regizat de Nicolae Scarlat, Sile intra în scenă ca pasager al unei camionete de fabricație autohtonă (celebra tv, produsă de uzina „Tudor Vladimirescu”

pe muzică de fanfară. Iar tot spectacolul era acompaniat de muzică de fanfară. Comisia „ideologică” l-a obligat pe regizor să schimbe ilustrația muzicală pentru că „onorul la general” era rezervat numai șefului statului.

„În ianuarie 1981, la același Teatrul al Tineretului la care, între timp, devenisem angajat, prezentam în premieră „Proștii sub clar de lună”, un eveniment aparte. Până la acea dată, piesa aceasta era considerată ca fiind interzisă. Premiera absolută fusese magistral realizată de Lucian Pintilie la Teatrul Bulandra, într-o distribuție excelentă (Octavian Cotescu, Rodica Tapalagă), aplaudată de public și presă vreme de câteva spectacole, dar interzisă de spectatorul Nicolae Ceaușescu după o duzină de reprezentații. Venit la spectacol cu foarte tânără sa fiică, tatăl a fost luat

„Personajele lui Mazilu sunt ticăloși, conștienți de propria lor ticăloșie”

pe nepregătite de întrebarea „Tată, ce e aia o curvă?”. Se întâmpla la începutul anului 1963, iar piesa, deși publicată, nu mai intrase în repertoriul vreunui teatru. Spectacolul de la Piața-Neamț a fost un doar memorabil, dar a provocat repararea piesei și pe alte scene – chiar dacă Teatrul de Comedie din București s-a numit, în regia lui Alexandru Colpacci, «Senti-

mental tango».

Despre piesa lui Mazilu s-a spus că este impregnată de satiră, cu accente absurde, iar intrigă piesei face radiografiă ipocriziei și falsității parvențiilor. Cât de greu i-a fost regizorul Scarlat să regizeze în anul 1989 o piesă despre prostie și ipocrizie? „Dramaturgia lui Teodor Mazilu are un loc aparte în istoria

literaturii de specialitate românești. Satira lui a vizat permanent nașterea a ceea ce discursul comunist definea ca fiind apariția unui «om nou», o ființă perfect înregimentată ideologic și partidului. Personajele sale se străduiesc «să corespundă» imaginii celui om nou, o fac din răspuțeri și cu o candoare ingenuuă. Nu le reușește decât dezvăluirea

propriei lor ticăloșii. Greu mi-a fost nu să pun în scenă piesa, ci să o fac să intre în repertoriul teatrului. Cunoscător într-ale dramaturgiei, tovarășul Amza Săceanu, secretarul cu propagandă al comitetului județean PCR, îmi refuzase vreme de trei ani piesa lui Mazilu. «Încă nu e momentul, dragă tovarășe!». În stagiunea '88-'89, insistența mea a învins. Venise momentul”, povestește chiar regizorul, care a găsit secretul și subtilitatea de a pune în scenă o piesă cu substrat.

Acțiunea din „Acești nebuni fătarnici” se petrece pe pământul socialist, și mai apoi în Rai. În scenografia Nadinei Scriba (aflată acum la Paris), „pământul era un fundal albastru cu silueta unui oraș de blocuri orbe sub lumina lunii, decorul aceluia an în care curentul electric intra în case seara doar la ora celor două ceasuri zilnice de televiziune oficială. Raiul era reprezentat de un hamac uriaș în care lăncezeau eroii lui Mazilu refugiați în «absolut». Corneliu Dan Borcia, Florin Măcelaru, Traian Pârlog, Liviu Timuș, Paul Chirilă, Oana Albu, Carmen Ionescu și Maria Teslaru erau protagoniștii acestui spectacol memorabil. Am apucat să-l înregistrez cu o cameră video și îmi face oricând nespuse plăcere să-i revăd pe Carmen Ionescu, Camelia și Dan Borcia – Dobrișor într-o scenă de mare virtuozitate, scena cuceririi lui Dobrișor, o scenă excelent jucată și, mai ales, excelent scrisă de Mazilu”, conchide regizorul Nicolae Scarlat.

Andreea TUDORICĂ
Articol realizat cu sprijinul
Bibliotecii Ion Heliade Rădulescu
din București

Ilegalistul disident Gheorghe Apostol

(Urmare din pag. 1)

Aflați în să generalul decedea cu diagnosticul unui cancer galopant. Concluzia lui Apostol – Ionită fusese iradiat, o tehnică nouă pentru eliminarea indezirabililor.

Cu ajutorul interviurilor realizate de Ion Jianu (recent publicate de Editura Curtea Veche) recompunem încercările lui Gheorghe Apostol de a fonda grupul de disidenți în reprezentantul cărui se va erija ulterior Silviu Brucan. Aflat în post la Sao Paolo, din casa unui român vorbise telefonic cu Aristide Buhoiu, directorul ziarului Universul, ce „părea în America în limba română.”

Pe baza convorbirii, conform înțelegerii, Buhoiu a publicat în 1988 articole despre Ceaușescu. Prezența informațiilor ca fiind furnizate de un fost apropiat al lui Chivu Stoica. „Eu i-am vorbit domnului Apostol de atitudinea luată de domnul Brucan după revolta de la Brașov (când s-a oprit uciderii muncitorilor, alertând opinia publică mondială), indemnându-l să-l caute la București, așa cum reiese clar din înregistrarea convorbirii”, a recunoscut ulterior Aristide Buhoiu. A mai adăugat și că, la data respectivă, întrebându-l pe Gheorghe Apostol cine ar fi potrivit de succesori al lui Ceaușescu, a răspuns, „fără ezitare” – Ion Iliescu. Și tot Buhoiu declara că

parte a convorbirii sale cu Apostol fusese conservată pe banda magnetică în arhiva BBC. Așa și-a salvat viața Apostol în evenimentele ulterioare.

Revenit în țară la cererea sa în aprilie 1988, Apostol a solicitat o audiență lui Ceaușescu. Voia să-și expună opiniile despre politica lui (câci, critica Apostol, partidul fusese transformat într-o „armată civilă” pusă la dispoziția lui Ceaușescu”). N-a fost însă primit. A inițiat atunci alte întâlniri. Cu foștii tovarăși din vremea lui Dej, Alexandru Bărlădeanu și Corneliu Mănescu, îndepărtați și ei de Ceaușescu, și în primul rând cu Brucan. În versiunea lui Gheorghe Apostol (ce mi-a fost relatată în 1993) discuțiile și întâlnirile au decurs astfel: „Ne-am întâlnit în Parcul Herăstrău. În timpul plimbării, mi-am exprimat părerea că trebuie să elaborăm o scrisoare deschisă adresată lui Ceaușescu. Brucan a fost de acord cu propunerea mea și s-a angajat să lucreze el această scrisoare. După aproximativ două săptămâni m-a vizitat la domiciliu și mi-a arătat textul scrisorii, întocmit de el. L-am citit și l-am apreciat ca neacceptabil. L-am rugat să meargă la Bărlădeanu să vadă și el ce a scris. A fost și la Bărlădeanu și acesta, fără să vorbesc eu în prealabil cu el, a avut aceeași părere ca și mine. Atunci am lucrat eu la un text de scrisoare. Cu textul scrisorii am mers la

Corneliu Mănescu și acesta l-a acceptat fără nici o observație. Apoi am dat acest text lui Grigore Răceanu. Acesta a făcut unele adăugiri la punctul ce se referea la politica internă a lui Ceaușescu pe care le-am socotit utile și le-am introdus în text. Textul, astfel îmbunătățit, l-am predat lui Alexandru Bărlădeanu. Acesta a făcut remarca asupra documentului: are caracter de discurs! Ar trebui să fie mai analitic, mai aprofundat unele probleme și s-a angajat să lucreze el la îmbunătățirea acesteia.

Bărlădeanu s-a îmbolnăvit, a fost internat în spital și trebuia a rămas baltă! Între timp, Brucan a plecat în străinătate, lipsind câteva luni. La întoarcerea sa l-am întâlnit și, în discuțiile avute, am acceptat părerea sa de a nu face o scrisoare prea largă: să facem un document mai scurt, un fel de „apel” către Ceaușescu. Am stabilit de comun acord care să fie temele de politică internă și externă la care trebuie să ne referim. Ne-am întâlnit în Parcul Herăstrău. Brucan urma să dactilografieze temele pe care le-am stabilit în amănunt, urmând să fie expediate de acesta: un exemplar la Ceaușescu, unul la BBC și al treilea la Europa Liberă. Această acțiune a avut loc după ce personal, cu fiecare în parte, am avut discuții.”

La începutul lui 1989, foștii ile-

galiști se întâlneau astfel la inițiativa lui Gheorghe Apostol pe străzi și prin parcuri. Filați de mai mulți oameni deghizați ai Securității decât avusesse Siguranța burgeoisă în „brigada comunistă”.

Ultimii doi deștept ai apelului inițiat de Apostol au fost Răceanu și Părvulescu. Încercaseră să-i atragă și pe alții în protestul sperat a deveni program alternativ al cetățenilor României. Dar nu reușiseră.

Apostol avea atunci 76 de ani. 78 împlinise, la finele lui ianuarie, Bărlădeanu. Dintre tovarășii ce-i plănuiau blamul lui Ceaușescu, cel mai tânăr era Corneliu Mănescu – trecut și el de șapte decenii. Iar decanul de vârstă Constantin Părvulescu urma să aniverseze... 94 de ani!

Lavinia BETA

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

N-aș fi crezut că poți să comunici cu un copil de 9 luni. Și totuși e posibil. Faptul se petrece prin zâmbete, prin gesturi, cu ajutorul privirilor, prin tandrețea vocii. Copilul răspunde, participă emoțional și înțelege limbajul tău de semne afective. M-a convins de acest lucru micul nostru Mihăiță.

În numărul 4 (1988) al Echinoxului (recent apărut), Ion Bogdan Lefter publică un interesant articol, *Marl promisiuni, în care se ocupă, ca un veritabil critic de susținere, de cei mai tineri scriitori pe cale de afirmare. E un gest binevenit de solidaritate cu talentele care, deși încearcă să se impună, nu au șansa de a atrage prea mult atenția asupra lor.*

Victor Felea, Jurnalul unui poet lenez, Ianuarie 1955-martie 1993, Ediție îngrijită de Lidia Felea, Editura Albatros, București, 2000, p. 719

Duminică. Aer de primăvară. Convorbire întreruptă cu ai mei. Am sentimentul că mereu uit să le spun esențialul. Încolo, zi anostă. Ieri, Ștefan Bitan, întâlnit în piață, îmi povestește „noutăți de grad 0” (expresia lui) de la București, unde și-a vizitat amicii: un general și o colonelă; prăbușirea unui avion TU în zona de probă, pe Otopeni; scandalul cu trei ziariști de la România liberă, prinși că ar fi vrut să difuzeze manifeste chiar de ziua lui, tipărite la Casa Științei. Amănunte lipsesc. Se pare că au fost denunțați. Textul manifestului a fost intercalat printre rândurile unui

articol de fond, ar fi vorba de 100.000 de exemplare, care au reușit să iasă din tipografie în teancurile de ziare, depuse în portbagajele unor mașini. Când să pornească, bruscă descindere, control al portbagajelor și arestări.

Mircea Zăciu, Jurnal IV, București, Editura Albatros, 1998, p. 398

Pe cât de scabros e pe alocuri Arghezi în unele pagini din Icoane pe lemn (nu totuși fără tălc), pe atât e fostul călugăr (pornit cândva în căutarea lui Dumnezeu) de chinul și năpădit de îndoiele, de dorință, de puritate și adevăr.

Genial poet Arghezi, iar când nu se pierde în stilul său metaforic e de-a dreptul cuceritor. Nu regret, citind această carte (care zăcea de mult în bibliotecă neatinată), că l-am ascultat pe Croh, care îmi sugerează să elimin din jurnalul meu paginile de corosivă execuție din punct de vedere moral vizând unele inegale și degradante comportări.

I-am urmat sfatul. Lectura Icoanelor pe lemn m-a hotărât să mă concentrez. Îndeosebi paginile cu întrebări sub titlul *Meditații sunt fascinate, ca și evocările sub titlurile: „Grigorescu”, „Bicicleta Domnului General”, „Înălțarea Părintelui Pahomie”, „Mărturie de seamă”. Am șters cu buretele tot ce-i reproșam, nu fără teamă, scriitorul lui genial care a fost Arghezi.*

Arșavir Acterian, Jurnal în căutarea lui Dumnezeu, Iași, Institutul European, 1994, p. 200-201

CĂRȚI DE BUCATE

Cartoful, un miracol

Cu 20 de ani în urmă era în top, la Editura Ceres, colecția „Caleidoscop”, al cărei moto era: „Practic! Instructiv! Educativ!”. Cărțile tipărite în cadrul acestei colecții erau îndeobște „vânate” când apăreau în librării, pentru că aduceau soluții practice la probleme de zi cu zi, din arii diferite de preocupări – de la bucătărie la frumusețe, de la întreținerea locuinței la sănătate, de la chestiuni juridice ori sociale până la cultură generală.

Așa se face că în cursul anului 1989 nu puține au fost gospodinele care au preferat să scoată 18 lei din buzunar și să-și îmbogățească biblioteca cu un volum „practic, instructiv, educativ”: „Cartoful, banalitate sau miracol?”, semnat de dr. ing. Titus Cattely. Cartea răspunde, într-adevăr, celor trei deziderate ale colecției. Este practică, adunând în cele 460 de pagini nu mai puțin de 366 de rețete pe bază de cartofi (destule și pentru un an bisect!). Este instructiv și educativ, oferind informații diverse referitoare la istoria cartofului: din Imperiul Încă până la venirea lui în Europa, din arta precolumbiană la arta plastică a timpurilor noastre, din cartea de bucate în proza marilor scriitori. Nu lipsesc „relațiile” miraculosului tubercul cu filatelia, medicina sau cosmetica ori paginile de „curiozități și amuzamente”. Stufosă anecdotică legată de cartof avea menirea de a descreți frunțile gospodinelor, iar variatele rețete puteau să ofere o oportunitate unor „mame de familie”, care aveau de hrănit nu puține guri, pornind de la câteva ingrediente de bază. Iar cartoful, despre care, de altfel, se știe că a salvat de câteva ori omenirea de la „foamea cea mare”,

se număra de multă vreme pe lista ingredientelor cu precădere folosite în bucătăria românească.

Autorul, dr. ing. Titus Cattely, originar din Brașov (ynul dintre cele trei ținuturi clasice în România pentru cultura cartofului, alături de Covasna – Harghita și Suceava), a selectat „din bucătăria românească” mai veche și mai nouă, din tradițiile culinare regionale, din numeroase cărți de bucate de pretutindeni” câte o rețetă pentru fiecare zi a anului. „În selectarea și gruparea acestora s-a ținut seama de specificul fiecărui anotimp și, de asemenea, de dorința firească a fiecărei gospodine de a realiza din acest aliment, supranumit în multe țări și apreciat și în țara noastră ca «a doua pâine», feluri de mâncare cât mai variate și mai gustoase.”

Haideteți să vedem ce „opțiuni” aveau pe atunci românele care se aflau în posesia miraculoasei cărți dacă și-ar fi propus să gătească cel puțin un preparat pe bază de cartofi zilnic. Dacă era ianuarie, puteau să aleagă între salată de cartofi cu sos fierț de muștar, supă rapidă din fulgi de cartofi, toci de cartofi cu smântână ori cartofi alsacieni. În februarie, în top se aflau preparate precum: supă-cremă de cartofi cu praz, salată de cartofi cu hamsii, suflet „Parmentier” – brânză sau scrijele de cartofi. În martie se puteau delecta cu gustare de cartofi „Croque madame” (din bucătăria franceză), cartofi la tavă cu afumătură „ca la Năsăud”, porțolele de cartofi cu brânză sau clătite din cartofi umplute cu carne. În aprilie puteau alege între supă arădeană de cartofi, clătite groase „Oladii” (din bucătăria rusă), gogoși din fulgi de cartofi (specialitatea

fabricii), ciulama de cartofi. În mai, oferta cuprindea, între alte bucate: salată oltenască de cartofi cu verdețuri, omeletă cu cartofi, canapele din cartofi (din bucătăria germană), piure flamand din cartofi cu măcriș... Prima lună de vară, iunie, te îmbia cu ciorbă de cartofi ciobănească, cremă de cartofi „Crecy” (din bucătăria franceză), chiftelute moldovenești de cartofi, budincă bavareză din cartofi cu ceapă. În iulie puteai să încerci să pregătești supă-cremă din cartofi cu ficat (din bucătăria engleză), cartofi prăjiți gogoșe, pizza din cartofi (din bucătăria vieneză), evantai de cartofi copti (din bucătăria germană), în vreme ce în august erau indicate rețetele de cartofi copti cu brânză (specialitate americană), ghiveci de vară din cartofi cu tomate (din bucătăria germană), cartofi cu ouă tari „la Bechamel” (din bucătăria franceză) sau găluște de cartofi cu prune.

Cât era toamna de lungă, gospodina putea să „rânduiască” rețete precum: în septembrie – salată siciliană cu cartofi și mere, borș de toamnă cu cartofi, supă-cremă favorită de cartofi cu conopidă (din bucătăria franceză), crochete „pis-truiate” din fulgi de cartofi (din bucătăria germană); în octombrie – salată de cartofi cu ridichi de iarnă, omeletă falsă „ca în Picardie”, piure de cartofi cu dovleac, iahnie de cartofi cu măsline, în noiembrie – salată dobrogeană de cartofi, piure berlinez, anghemahnt de cartofi, cartofi umpluți „ca la Suceava”. În fine, în ultima lună a anului puteai alege dintre rețete, la fel de gustoase, precum: cartofi umpluți cu creier, cartofi copti cu chimen, mămăligă oltenască cu cartofi,

crochete săsești din cartofi cu brânză de vacă sau papanăși prăjiți din cartofi.

Volumul editat de Ceres încearcă să țină balanța între rețetele românești și cele străine. Observăm, în același timp, că unele dintre preparate au ca ingredient principal „fulgi de cartofi” – să ne amintim că aceștia se vindeau, vrac, la Aprozare. Nu de puțin ori, către sfârșitul primăverii, până să apară cartofii noi, prin magazinele de legume-fructe începeai să găsești tot mai des acest produs, pe măsură ce cartofii lipseau. Dar dacă erai sucevean, din „patria cartofului”, cum s-ar zice, atunci nu trebuia să te temi că nu ai fi putut găti... Tocinei „ca în Bucovina”, după rețeta propusă de Titus Cattely, pentru care aveai nevoie de 800 g cartofi (7-8 tuberculi din soiurile: Super, Cati, Eba), două ouă, 50 g făină (două linguri), 100 g smântână (5-6 linguri), 25 g zahăr (o lingură), sare, 100 ml ulei (5-6 linguri). „Se curăță cartofii, se spală și se dau, cruzi, pe răzătoarea cu ochiuri mari. Se amestecă apoi cu ouăle bătute și cu făina. În loc de o lingură de făină, în compoziție se poate adăuga puțin miez de franzelă înmuiat în lapte. Se ia cu lingura o cantitate de amestec și se toarnă direct în uleiul încins din tigaie. Se rumenesc pe ambele părți. Se servesc fierbinți ca prim fel, cu iaurt ori smântână, sau ca desert, cu zahăr pudră.”

Lată cum, pornind de la un singur ingredient – din fericire, unul ușor de găsit în România de dinainte de Revoluție –, puteai încropi un meniu sănătos, savuros și care să nu aducă plictisul la masa familială. Tudor CIREȘ

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

„Eroic efort de muncă al sporiilor pentru propășirea patriei”, o ștampilă propagandă.

De efort, nimeni nu se îndoiește, dar eroismul se vădea pe-atunci în agricultură, la strănsul recoltei și la ce mai trebuia. Poetii n-aveau cum rata noile realități. „Soldat mă știu și fiu acestei patrii/Lângă pământul din străbuni păstrat/Cu-o palmă pe-o unealtă – pentru muncă/Și-n alta arma – pentru apărare.”

Lăcătuș mecanic și artist plastic

În alegerea repertoriului și a temelor de creație, participanții la cea de-a VII-a ediție a Festivalului Național Cântarea României trebuia să țină seama de cele două evenimente majore ale anului 1989: congresul al XIV-lea al partidului și a 45-a aniversare a „revoluției” de la 23 august. Gheorghe Lăncănuș, de meserie lăcătuș mecanic, fusese prins în mrejele creației la atelierul de artă plastică al uzinei „Vulcan”. Persevera de peste 30 de ani. Stăruința, măcar, probabil și talentul îi fuseseră răsplătite cu un premiu la un festival de profil desfășurat la Moscova. Întocmai profesioniștilor, plasticienii amatori, cu meseriile diverse „la bază”, participau la

tabere de creație, expuneau pe simetru. În februarie, „Studioul artistului plastic amator” vernisase expoziția „România, țara mea frumoasă”.

Cenaclul de ziar județean

Tot ca să descopere noi talente se promovează „creațiile literar-artistice valoroase” înființate și ziarul județean. Informația Harghitei un cenaclu literar la Miercurea Ciuc. În afară de promovarea talentelor locale, organizatorii și-au mai propus să organizeze nelipsite „întâlniri cu cititorii” ale scriitorilor consacrați, simpoziioane, mese rotunde, dezbateri. Mai rentabil să fi membru într-un cenaclu de ziar decât la vreo întreprindere: gazeta locală promitea publicarea celor mai reușite creații.

A șaptea artă socialistă

Pentru iubitorii celei de-a șaptea arte, oferta lunii februarie în cinematografe conținea filmele românești „Martori dispăruți”, „De ce are vremea coadă” – „comedie satirică pe teme de educație, care pledează pentru binefacerea contactului cu natura, precum și cu valorile perene ale lumii satului” – și varianta cinematografică după filmul de televi-

ziune „Francois Villon”. Bine reprezentate în cinematografe erau și producțiile din „țările surorii”, „importate”, probabil, în baza acordurilor culturale: o comedie cehoslovacă, inspirată din viața tinerilor ostași, un film sovietic și două producții chinezești. Economie și iar economie: filme occidentale, plătite în valută, nu erau de văzut la cinema.

Aventura jurnalului intim

Tentația scrisului au avut-o mulți – scriitorii, de meserie”, „oameni ai muncii” cu veleități literare. Printre acestia, o categorie aparte o formau „diaristii” – posesorii de jurnale intime. Scriau, scriau... pentru istorie, pentru sine. În caiete subțiri, folosite de elevi pentru teze, și-a consemnat arhitectul Gheorghe Leahu impresiile din ultimii ani ai regimului comunist. Nota seara târziu, în deplină singurătate, păstrând secretul chiar și față de membrii familiei. Însemna inegal mai mult în zilele grele, cu mai puține detalii în zilele ceva mai liniștite. După ce completa un caiet, îl învelea în hârtie neagră, neluându-și din depozita, pentru siguranță, în garaj, printre baterii defecte și cauciucuri uzate.

Cristino DIAC

DIN PRESĂ INTERNAȚIONALĂ

ROMÂNIA ÎL REDESCOPERĂ PE DRACULA

Turiștii care ajung în centrul României în căutarea lui Dracula nu pot fi siguri dacă fugara imagine pe care o urmăresc este realitate sau ficțiune. De fapt, au existat doi Dracula, unul - om, celălalt - un mit. Români, în încercarea lor de a face pe placul turiștilor străini, i-au amestecat un pic pe cei doi. Adevăratul Dracula a fost un prinț român din secolul al XV-lea, Vlad, zis Tepeș, numit astfel din cauza modului în care îi pedepsea pe inamicii turci, trăgându-i în țeapă și apoi expunându-i în jurul mai multor castele ale sale. Cel de-al doilea Dracula, vampirul transilvănean însetat de sânge, este contele evocat de scriitorul irlandez Bram Stoker în paginile nuvelei sale gotice „Dracula: The Dread Lord of the Un-Dead”.

O tușă de fantezie

Cei care preferă să adauge un strop de fantezie și o notă aventuroasă călătoriilor lor vor găsi combinația celor doi Dracula irezistibilă. O călătorie de un week-end în Transilvania, cu mașina, poate include opriri la siturile istorice care au păstrat amprenta de „zdrobitor de turci” a lui Tepeș, dar și în locațiile imaginare pe care Stoker le-a descris cu măiestrie în cartea sa. Transilvania, care a cunoscut și dominația Ungariei, este un platou înalt în centrul României. Cel mai spectaculos mod de a porni într-un tur Dracula este să închiriezi o mașină din București și să te reperi până la Pasul Tihuța, pentru a petrece prima noapte. De la București se poate porni pe drumul E-85, printre prestigioase podgorii moldovenești și lanuri presărate cu maci roșii, în direcția Bacăului, un oraș care a fost reconstruit în întregime și dominat de blocuri. Șoselele românești sunt în general bune, deși adesea poți întâlni căruțe de țigani trase de cai sau utilaje agricole moderne. Poți pierde numărul pancartelor care la tot pasul îți amintesc de președintele României, Nicolae Ceaușescu, și de Partidul Comunist Român, dar nu trebuie să îți faci probleme din cauza poliției locale, doar dacă nu cumva depășești limita legală de viteză. Cetățenii români întâlniți pe drum sunt, în general, ospitalieri și săritori chiar dacă nu prea vorbesc engleză. De la Bacău se

Branul contelui Dracula era o atracție turistică pentru străinii care vizitau România FOTO: REUTERS

poate ajunge la Vatra Dornei, un oraș faimos pentru băile sale minerale, de unde se poate apoi merge spre vest, spre Pasul Tihuța. Traseul te duce de-a lungul văii râului Bistrița, un drum îngust tăiat la poalele munților. Dacă pornești din București dimineața ar trebui să ajungi la capătul călătoriei la căderea nopții și în trecătoare chiar când răsufierea vampirilor începe să se învârtăiească asemenea unui abur în jurul brazilor. Tepeș nu a construit niciodată un castel la Pasul Tihuța în timpul domniei sale, dar, dacă ar fi să-l credem pe Stoker, un castel răsară din ceturi, chiar după ultima cotitură a drumului. Castelul pe care îl vei zări este de fapt Hotelul Tihuța, care arată ca o fortăreață medievală cu turnulețe și curte interioară. Dacă îți faci din timp rezervarea, fii sigur că prima noapte va fi pe departe mai bună decât cea a nefeicitului erou al lui Stoker, Jonathan Harker, care s-a trezit prizonier în castelul vampirilor. Totuși, dacă tragi prea mult la măsă din spiritoasa prună, tradițională, numită țuică, s-ar putea ca visele tale să fie mult mai rele decât

cele ale lui Harker. Dimineața, verdele peisaj transilvănean se va derula ca un covor de catifea moale spre vest, spre Bistrița, alt reper din nuaela lui Stoker. Harker a fost avertizat despre puterile malefice ale lui Dracula și sfătuit să poarte o cruce ca să-l protejeze, la Golden Krone Hotel, aici Coroana de Aur. În rest, nimic nu ne mai spune cartea lui Stoker despre Bistrița, care are în centru o biserică din secolul al XIV-lea, dar și o mulțime de magazine atractive. Următoarea oprire este la Sighișoara, orașul natal al adevăratului Dracula, Tepeș. Cetatea de pe deal, cunoscută și sub numele de Schasburg, deține o clopotniță din secolul al XIV-lea ce adăpostește un muzeu al Instrumentelor de tortură din Evul Mediu.

Unde s-a născut Dracula

În piața principală, pavată cu piatră de râu, se înalță case simple în stil germanic. Cea de culoare muștar, cu o emblema ce reprezintă un dragon, agățată în apropierea intră-

rii, este cea în care s-a născut Tepeș, în 1431. O placă de pe zid atestă că Vlad Dracul, tatăl său, a locuit acolo între 1431 și 1435. Atât tatăl, cât și fiul au purtat numele de Vlad. În 1531, împăratul Sigismund I-a primit pe Vlad, tatăl, în Ordinul Dragonilor, o organizație semimonastică, semi-militară, dedicată luptei cu turcii. Acesta și-a luat numele de Dracul, care semnifică atât dragon, cât și diavol, iar tânărul Vlad a devenit Dracula, adică fiul dragonului sau al diavolului.

Stoker, care nu a pus niciodată piciorul în Transilvania, a legat numele lui Vlad Dracul de miturile populare conform cărora diavolii puteau lua formă de lilac sau de lup. De asemenea, Stoker a folosit superstiția românilor, care credeau că origine e excomunicat de Biserica Ortodoxă nu poate muri și este sortit să bântuie ca strigoi până când cineva îi va străpunge inima cu o țepușă. Aceasta este sursa imaginărilor conte Dracula care teroriza Londra în nuaela lui Stoker. Actorul Bela Lugosi l-a imortalizat pe întunecatul conte în filmul american lansat

de Valentine's Day în 1931.

Astăzi, casa lui Vlad Dracul adăpostește un muzeu cu arme medievale și un restaurant cu berărie, unde poți degusta bucate delicioase fără teama că gazda te va trage în țeapă după ospăț.

Castelul adoptat

Călătoria de la Sighișoara la Brașov, unde Vlad Tepeș a trăit și a locuit cândva, este de doar o oră și jumătate cu mașina. Satul Bran se află în sud-vestul Brașovului și vei găsi aici Castelul Bran, care este socotit de turiști drept al lui Vlad Dracula. Zona veche a Brașovului, din secolul al XIII-lea, merită de asemenea să fie explorată. Nu departe de piața principală se află Biserica Neagră, renumită pentru colecția de carpete orientale pe care o deține și pentru orga sa. În piața se află restaurantul Cerbul Carpatin, construit deasupra unui bec gigantic care conține 42 de butoaie masive de vin românesc.

Sfaturi pentru turiști

Se pot închiria mașini înainte de plecare, prin Hertz and Avis, care are birouri la Aeroportul Internațional Otopeni din București. Este recomandabil să cumperi asigurare pentru mașină. Pentru închirierea unei mașini se plătește între 60 și 65 de dolari pe zi. Cartelele pentru benzină pot fi procurate de la birourile pentru închirierea mașinilor, de la ghișeele Ministerului de Turism și de la hotelurile mari. Aceste cartele pot fi folosite la pompele speciale ale Comturist din stațiile Pecco. În general, turiștii nu trebuie să stea la cozi. Benzinarile sunt destul de rare. Prețul benzinei premium este de 90 de cenți pe litru.

În caz de defecțiune, puteți primi asistență oriunde v-ați afla în țară, sunând la numărul de urgență 1-2-3-4-5. Cu 20 de dolari pe zi se poate angaja un ghid de la majoritatea birourilor agenției de turism Carpați.

În București, rezervările la hotel pot fi făcute prin intermediul birourilor Hertz/Avis sau la agenției naționale de turism, Carpați.

Claudia R. CAPOS
Los Angeles Times,
12 februarie 1989
(traducere de Eliza DUMITRESCU)

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

Lanțul minciunilor la Întreprinderea Laromet

În urma notei „N-ai ce să-i faci directorului” din ziarul nostru 12320 din 12.1.1989, am primit în redacție un telefon de la tovarășul Miu Marin, contabil-șef la Întreprinderea Laromet, prin care eram invitați la o discuție din care să ne edificăm pe deplin asupra faptelor ce constituiau subiectul articolului respectiv. Existând, după cum subliniam de altfel, semne de întrebare în legătură cu anumite informații primite din partea celor implicați, semne de întrebare necesar de lămurit atât pentru cititori, cât și pentru organele care au sarcina de a aprecia și dispune în legătură cu actele de indisdisciplină semnalate, doar aparent minore, ne-am deplasat la sediul întreprinderii. Iată pe scurt răspunsurile la aceste semne de întrebare.

Conducătorul autoturismului înmatriculat cu numărul de circulație 8-B-6008 (cel care purta un halat bej) era tovarășul Miu Marin, contabil-șef la Întreprinderea Laromet. Tovarășul Miu, în discuția avută, a negat faptul că a dus mașina în stație pentru alimentare imediată, susținând că „dacă așa fi vrut să alimentez, așa fi intrat direct la pompă, pentru că este stația de lângă noi. I-am ajutat mult și aproape că-i tuteam”.

Am cerut, dacă este posibil, să stăm de vorbă cu cel trimis ulterior la mașină, respectiv cu cetățeanul în salopetă-combinezon neagră pe ecusonul căruia reușisem să citim: „(„? Radu, Laromet, Oficiul de calcul”.

Am fost asigurați, ni s-au prezentat liste cu efectivul personal la data de 1.12.1988 (personal operativ și personal specialitate) de la Oficiul de calcul, liste semnate de șeful oficiului, verificate și ștampilate din care rezultă că aici „Nu lucrează nici un Radu”. Ne permitem înțelegerea: „Cine este totuși cel care a umblat la mașina dumneavoastră?” „Este un băiat pentru care bag mâna în foc. Electrician pompe de căldură din cadrul secției II mecano-energetic. L-am trimis să-mi curețe bujiile și platina la mașină și nicidecum pentru a o alimenta”. Este chemat „băiatul” care se prezintă în fața directorului Ioan Stanciu (prezent în parte

la discuția noastră) și a contabilului șef, fără ecuson. Ne declarăm că a venit în stație, a efectuat operația de... întreținere a mașinii 8-B-6008, dar nu a discutat cu nimeni și nu a afirmat că a fost trimis să alimenteze mașina de directorul general Stanciu. În fața argumentelor, a relațiilor noastre cu lux de amănunte a întâmplării, devine echivoc și după o scurtă escaladă a unei amnezii simulate declară în fața celor prezenți că: „Am crezut că sunteți de la o altă instituție și pentru a evita situațiile neplăcute mi-am desprins ecusonul, apoi l-am băgat în buzunar”. Remarcăm că în afara întreprinderii purta ecusonul, iar aici, în întreprindere, în fața directorului și a contabilului șef, nu-l poartă. Primul răspuns a fost că, din ziua respectivă (30.XII.1988), ecusonul a rămas în buzunarul salopetei (acum purta un halat bej). Insistând să-l aducă, ne declarăm că de fapt l-a aruncat, intrucât își confecționase un ecuson din proprie inițiativă pe care trecuse ca loc de muncă Oficiul de calcul și nu electrician pompe de căldură. Concluzie clară: cele relatate în ziar erau adevărate, iar tovarășul Tudor Radu (pentru că acesta este numele complet) purta un ecuson fals. Lanțul nesincerității se destramă în continuare relevând amănunte de aceeași factură pe care nu le mai enumerăm.”

Tovarășul contabil-șef Miu Marin recunoaște: „Eu sunt de vină că am dus mașina acolo și că l-am trimis pe electrician (în timpul programului), el (electricianul) este vinovat că s-a purtat așa cum s-a purtat, dar... ziaristul care a încercat să ia benzină prin fața”.

Considerăm tendențioasă această ultimă afirmație, nereală și întrebăm cine ar putea să o confirme. Răspunsul vine rapid: „Șeful stației PECO”. În concluzie, ne adresăm tovarășului Goră Constantin, șeful stației, care ne declară ferm, tranșant: „Absolut incorect. Îmi amintesc perfect situația. Dvs. erați la rând, iar intenția contabilului șef de a ne face părtași la o măturie mincinoasă ne revoltă”.

D.D.
Știința tineretului, nr. 12325
din 1989

SĂ RĂDEM CU EI!

- Tăticule, 1.000 de mărci înseamnă mult?
- Depinde dacă vrei să le câștigi sau să le cheltuiești.
-
- Vrei să-ți vezi frățiorul pe care l-a adus barza?
- Da, dar mai întâi vreau să văd barza care l-a adus pe frățior.
-
- Ce face băiețelul?
- Foarte bine, merge de 5 luni.
- Oho, înseamnă că a ajuns departe, unde-i acum?
-
- Eu m-am născut când mămică și tăticul erau plecați la teatru. Când s-au întors eu, gata, mă și aflam în pătuț.
-
- Bunicule, de ce oamenii au inventat electricitatea?
- Ca să nu se uite la televizor cu lumânarea.
-
- Sală de licitație; se strigă pentru un papagal: 500! 600! 700! 800! 1.000! 1.200! Domnul Dupont cumpără pasărea, pentru 1.200 de franci.
- Sper că și vorbește, la prețul ăsta, se informează el.
- Bineînțeles că vorbește, răspunde papagalul. Chiar eu sunt acela care a făcut să urce licitația!

-
- O girafă intră într-un magazin: - Aș vrea 380 de sculuri de lână.
- Ce vrei să faci cu ele, întrebă vânzătoarea.
- Un pulovăr pe gât, răspunde girafa.
-
- Un puști, foarte pasionat de atletism, se îmbolnăvește. Mama îi ia temperatura și-l anunță: - Ai 39,5, dragul meu!
- 39,5? Și cât e recordul mondial?
-
- Alo! Este de neconceput! În urmă cu trei luni am depus o cerere să-mi reparati acoperișul. Până când o să-mi mai curgă ploaia-n cap!?
- Vă rugăm să telefonați la 99.99.99.
-
- Ce-i acolo, dispeceratul?
- Nu, Institutul Meteorologic!
-
- Psihiatrul îl întreabă pe pacient: - Vi se întâmplă să auziți vocea cuiva, dar fără să știți cine este și de unde vorbește?
- Da!
- Foarte interesant! De când vi se întâmplă așa ceva?
- De câte ori sună telefonul și mi se adresează o voce necunoscută, fiind o greșeală.

Almanah Perpetuum Comic '89 Urzica

tv 12 februarie 1989

- 11:30 Lumea copiilor
- Invățătura - înaltă îndatorire patriotică. Reportaj
- Tot înainte! Note, știri, informații
- Copilăria noastră - vis și împlinire. Program artistic pionieresc
- ABC despre Univers. Reportaj
- Desene animate
- Soimii patriei. Să învățăm un cântec: „Harnici și voinici” de Dinu Giurgiu
- Redactor Dan Popovici
- Televizorul de ghiozdan. Racheța albă. Producție a Studioului de Film TV. Scenariul Cristiana Nicolae, după romanul „Racheța albă” de Ludovic Roman
- Regia Cristiana Nicolae. Episodul 8
- 12:25 Sub tricolor, la datoriei! Tezele și orientările formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu - program de muncă și acțiune revoluționară
- Cutezător le este zborul, tărie - dragostea de țară. Reportaj
- Fiecare exercițiu, fiecare oră de instrucție să aducă ceva nou. Reportaj
- La rampă: formații artistice oștășești.
- Redactor colonel Nicolae Cenușă
- 12:40 Viața satului
- Actualitatea în agricultură
- Oameni, fapte, atitudini. Recordul - ca stare de fapt. Documentar realizat în unități agricole din județul Brașov

- Noutăți din știința și practica agricolă
- Redactor Gheorghe Verman
- 13:00 Telex
- 13:05 Album duminical.
- Concert de prânz cu orchestra condusă de Gherase Puică.
- Albumul muzicii ușoare. Cântă: Stela Enache, Doina Matei
- Desene animate
- Armonii corale interpretate de corul Filarmonicii din Târgu-Mureș. Rubrică de Zoltan Feczko
- Pe magistrarele prezentului. Însemnări de Smaranda Jelescu
- Divertisment instrumental pe melodii compuse și interpretate de Adrian Enescu. Dansează Raluca Ianegic și Doru Constantin
- Mari comici ai ecranului
- Din cununa cântecului românesc. Muzică populară. Rubrică de Elise Stan Telesport
- Un cântec și-un gând. Melodii compuse și interpretate de Gheorghe Gheorghiu
- Secvența telespectatorului.
- Redactorii ediției: Doru Dumitrescu, Ioana Bogdan
- 15:00 Închiderea programului
- 19:00 Telegiurnal
- 19:20 Cântarea României. Omagiu țării, conducătorului iubit. Emisiune realizată în colaborare cu Consiliul Culturii și Educației Socialiste și cu

- Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Călărași.
- Redactori: Anca Arion, Mihaela Macovei, Nicoleta Păun
- Regia Ștefan Mărăscu
- 20:25 Film artistic. Declarație de dragoste. Producție a Casei de Filme Trei. Cu: Adrian Păduraru, Teodora Mares, Carmen Enea, Ion Caramitru, Tamara Buciuceanu-Botez, Adela Mărculescu, Constantin Diplan, Florin Chiriac, Dorel Vișan, Mioara Ifrim, Lucian Nuță, Andrei Duban.
- Scenariul George Șovă.
- Regia Nicolae Corjoc
- 21:50 Telegiurnal
- 22:00 Închiderea programului

vremea

În țară, vremea s-a încălzit ușor. Cerul a fost parțial noros în vestul centrul și nordul țării. S-au semnalat precipitații sub formă de ploaie, lapoviță și ninsoare în nordul, centrul și nord-vestul țării și izolat în celelalte regiuni. Temperaturile au fost cuprinse între -8 și +10 grade. În centrul țării s-a produs ceață, iar în regiunile nordice polei. În București, vremea s-a încălzit ușor, iar cerul a fost parțial noros. Temperaturile au fost cuprinse între -4 și +8 grade.

amintiri

Girandole

ORIZONTAL: 1) Părere de rău, adesea nejustificată - Tobă de carte în felul său. 2) Date din moși-strămoși - Incorporații de unitate. 3) Minte de te lasă cu gura căscată - Un dor nesfârșit! 4) Pe-un picior de plai! - Casa de comenzi (pl.). 5) Varză... fără foi - Postav... de la Suceava! 6) Chemarea necunoscutului - Intunecați la privire. 7) Lovitură de penalizare pentru încălcarea regulamentului. 8) Codaș în producție luat în nume de rău - Casa de... nebuni (leg.). 9) Sortiment de lapte bătut - Culoar favorabil pentru un vârf de atac. 10) Compania de transporturi aeriene.

VERTICAL: 1) Simultan la două partide - Plecat din coloană. 2) Termen de gândire (pl.) - Un măț coborât din pom. 3) Trăgător în cercurile albe - Trage la măsă. 4) Picturi suprealiste. 5) Cel mai obișnuit produs de panificație - Cuvânt spus la plecare. 6) Domeniu restrâns - Ram îndoiți! 7) Agent de circulație... secret (pl.) - Mici alături de un țap (sg.). 8) La un înalt grad de cinste - Preludiu la aria vânătorilor (pl.). 9) Prinse la strămoșoare! - Nodul de la cravată - Curent de înaltă frecvență. 10) Un focus bun de tras - Indicator de direcție.

Dicționar: IDE
Revista Rebus, nr. 7/1989

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									